
Kraków-Rząka, st. 1, woj. małopolskie, AZP 103-57/35

Informator Archeologiczny : badania 33, 64-65

1999

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

piaszczystej brązowej warstwy, która przynajmniej w części miała charakter spływowy. Za najstarszy artefakt należy uznać środkowopaleolityczne zgrzebło odkryte na złożu wtórnym oraz krzemienne zabytki ze schyłkowego paleolitu.

Odkryto także niewielką ilość wyrobów z krzemienia oraz ułamków ceramiki związanych z kulturą mierzanowicką, nie łącząc ich jednak z konkretnymi obiektami. Największą ilość zabytków ruchomych oraz obiektów można datować na V okres epoki brązu i halsztatu C. Związana z tym okresem osada kultury łużyckiej wydaje się mieć w dużej mierze charakter produkcyjny. Wskazuje na to odkrycie wśród innych form ceramicznych kilkudziesięciu tysięcy ułamków naczyń kielichowatych, wiązanych powszechnie z produkcją soli. Obecne były na całym terenie stanowiska, koncentrując się w większych ilościach wokół kompleksu obiektów znajdującego się na styku nawarstwień piaszczystych i ilastych. Występują tam jamy odpadowe, wybierzyska i ewentualne obiekty produkcyjne.

Do ciekawych odkryć zaliczyć należy wydzielenie około 100 palenisk (pieców) zgrupowanych w północno-zachodniej i zachodniej części badanego stanowiska. W wielu z nich stwierdzono występowanie warstw spalenizny węgla drzewnego oraz kamieni. Kamienie zalegały najczęściej w ramach warstwy spalenizny lub na jej stropie. Używano przede wszystkim piaskowców i wapieni, a tylko sporadycznie granitów skandynawskich. Paleniska wydają się układać wokół pustych przestrzeni, których wydzielenie do pewnego stopnia staje się problematyczne ze względu na nakładanie się na siebie kolejnych zgrupowań. Obiekty na podstawie nielicznej ceramiki oraz badań dendrochronologicznych można wiązać ze schyłkowymi fazami rozwoju kultury przeworskiej.

Ponadto odkryto niewielkie ilości ceramiki średniowiecznej, niepowiązanej z obiektami archeologicznymi.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka.

Wyniki badań zostaną opublikowane w „Via Archaeologica”.

Badania nie będą kontynuowane.

KRAKÓW-RŻĄKA, st. 1, woj. małopolskie, AZP 103-57/35

- osada kultury łużyckiej z V okresu brązu
- pozostałości okopów austriackich z początku XX w.

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w terminie od 4 października do 30 listopada przez mgr Barbarę Drobniwicz, prof. Sławomira Kadrowa (autor sprawozdania), mgr. Ryszarda Naglika, mgr Justynę Rodak, mgr. Tomasza Rodaka (Krakowski Zespół do Badań Autostrad). Finansowane przez Agencję Budowy i Eksploatacji Autostrad w Warszawie. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 23 arów.

Celem badań było rozpoczęcie szerokopłaszczyznowej eksploracji reliktyw osadnictwa z końca epoki brązu zagrożonych całkowitym zniszczeniem w liniach rozgraniczenia projektowanej autostrady A4 na odcinku południowego obejścia Krakowa.

W trakcie prac pozyskano około 3 tys. fragmentów ceramiki (głównie kultury łużyckiej) oraz nieliczne wyroby krzemienne.

Obiekty kultury łużyckiej to stosunkowo niewielkie owalne lub okrągłe jamy w rzucie poziomym i nieckowate w profilu. Zalegające w nich wypełniska miały najczęściej charakter jedno- lub dwuwarstwowy. Ich wymiary były następujące: średnice od 1 do 2 m i głębokość najczęściej 50-70 cm. Okop z początku XX wieku miał spąg wyłożony cegłą. Nie zanotowano w nim prawie żadnych zabytków, poza kilkoma redeponowanymi fragmentami ceramiki kultury łużyckiej.

Wśród pozyskanych fragmentów ceramiki nadal dominowały skorupy z rozbitych kielichów solowarskich. Ceramika domowa reprezentuje 6 podstawowych form kultury łużyckiej z końca epoki brązu w zachodniej Małopolsce.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Archeologicznym w Krakowie.

Wyniki badań zostaną opublikowane w „Via Archaeologica”, „Materiałach z badań wykopaliskowych na trasie autostrady A4 w Małopolsce”.

Badania będą kontynuowane.

KURÓW, st. 1, gm. Wieluń, woj. łódzkie, AZP 77-42/1

- grodzisko kultury łużyckiej z V okresu epoki brązu
- ślady osadnictwa wczesnośredniowiecznego

Badania prowadził mgr Radosław Janiak. Finansował Uniwersytet Łódzki. Trzeci sezon badań.

Grodzisko położone jest 4 km na zachód od wsi. Zlokalizowane zostało na piaszczystym wyniesieniu, które od północy wyodrębnia dolina zmeliorowanej obecnie rzeki Pyszej. Z pozostałych trzech stron otoczone jest obniżeniem terenu, niegdyś zabagnionym. Obiekt zajmuje powierzchnię około 25 ha.

Prowadzone w 1999 roku prace wykopaliskowe koncentrowały się we wschodniej części obiektu. Wykop o wymiarach 22,5 x 2 m zlokalizowano tak, aby rozpoznać nawarstwienia wału obronnego oraz przylegającego do niego fragmentu majdanu.

W trakcie badań udało się stwierdzić, że również w tej części umocnień, podobnie zresztą jak w części południowo-zachodniej, funkcjonowały fortyfikacje wzniesione w konstrukcji drewniano-ziemnej. Dodać jednak należy, iż ze względu na znaczne zniszczenie wału obronnego poniższe ustalenia dotyczą tylko partii przyziemia. Licowanie od strony przedpola tworzyła konstrukcja szalunkowa, której drewniane belki ułożono równolegle do linii przebiegu wału, a od strony przedpola zabezpieczone były pionowo ustawionymi słupami. Zewnętrzna ściana licująca spoczywała na kamiennej stopie fundamentowej szerokości około 1 metra. Ścianę licującą od strony majdanu tworzyła konstrukcja plecionkowa. Odległość między licowaniem fortyfikacji wynosiła około 5 metrów. Jądro wału tworzyły warstwy próchnicy zebranej zapewne z najbliższego otoczenia oraz żółtego piasku.

Na majdanie, u podstawy wału odkryto nowożytnie wkopy, będące prawdopodobnie relikami nowożytnych rowów melioracyjnych, biegnących wzdłuż linii przebiegu umocnień. Spowodowały one zniszczenie zarówno warstw destrukcyjnych wału obronnego, jak również nawarstwień fragmentu majdanu przylegającego do wału.

Odkryty w wykopie materiał ceramiczny podgrupy kępińskiej grupy górnośląsko-małopolskiej kultury łużyckiej datować należy na późną epokę brązu. W trakcie badań pozyskano także trzy zabytki krzemienne.

Badania będą kontynuowane.

LIPNIK, st. 5, gm. Kańczuga, woj. podkarpackie, AZP 104-79/155

- osada kultury trzcinieckiej i z wczesnej fazy kultury łużyckiej
- cmentarzysko grupy tarnobrzesckiej kultury łużyckiej

Ratownicze badania archeologiczne, przeprowadzone w sierpniu przez dr. Wojciecha Blajera (autor sprawozdania, Instytut Archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemyślu). Finansowane przez WKZ woj. podkarpackiego z/s w Przemyślu, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie. Drugi sezon badań. Przebadano powierzchnię 332 m².

Pozostałości grobów występowały tuż pod warstwą ziemi ornej, w północnej części stanowiska na głębokości około 25-30 cm, w części południowej na głębokości 50-60 cm, w jasnoszarym podglebiu lub żółtawym, gliniasto-lessowym calcu. Wyeksplorowano 59 obiektów uznanych za ciało-palne groby popielnicowe i 1 grób ciało-palny bezpopielnicowy. W około 1/2 przypadków zachowała się połowa bądź większa część popielnicy. Interpretacja innych obiektów – co najmniej 9 skupisk